

HUMANİTAR VƏ İCTİMAİ ELMLƏR HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

DOI: <https://doi.org/10.36719/2789-6919/51/9-12>

Rahim Sadıqov
Bakı Biznes Universiteti
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru
<https://orcid.org/0000-0002-0639-6304>
s.rahim1972@mail.ru

Korporativ idarəetmədə innovasiya menecmenti

Xülasə

Məqalədə korporativ idarəetmə sisteminin innovativ aspektləri və idarəetmə prosesinin təkmilləşdirilməsində strateji planlama, nəzarət mexanizmləri və qiymətləndirmə sistemlərinin rolu araşdırılmışdır. Korporativ idarəetmənin müasir modelləri – amerikan, alman və yapon modelləri müqayisə olunaraq, Azərbaycan üçün iki səviyyəli sistemin daha səmərəli olduğu göstərilmişdir. Tədqiqatda Əsas İcra Göstəriciləri (ƏİG) və beş bloklu nəzarət modeli (korporativ, inzibati, müstəqil, keyfiyyət təminatı və ictimai nəzarət) işlənib hazırlanmışdır. Nəticələr göstərir ki, innovasiya menecmentinin tətbiqi idarəetmədə şəffaflığın artırılması, strateji məqsədlərə nail olunması və təşkilati səmərəliliyin yüksəldilməsində mühüm rol oynayır.

Açar sözlər: korporativ idarəetmə, idarəetmə sistemi, müəssisə və təşkilat, idarəetmədə yenilik, strateji planlama, strateji nəzarət, təşkilati struktur

Rahim Sadıqov
Baku Business University
PhD in Economics
<https://orcid.org/0000-0002-0639-6304>
s.rahim1972@mail.ru

Innovation Management in Corporate Governance

Abstract

The article analyzes the innovative aspects of the corporate governance system and the role of strategic planning, control mechanisms, and evaluation systems in improving management efficiency. By comparing the American, German, and Japanese governance models, the study emphasizes that a two-level system is more suitable for Azerbaijan's corporate environment. The research develops Key Performance Indicators (KPIs) and a five-block control model (corporate, administrative, independent, quality assurance, and public control). The findings highlight that the application of innovation management plays a crucial role in enhancing transparency, achieving strategic goals, and increasing organizational effectiveness.

Keywords: corporate governance, management system, enterprise and organization, innovation in management, strategic planning, strategic control, organizational structure

Giriş

Məqalədə korporativ idarəetmə sisteminin innovativ prinsipləri və metodları araşdırılmış, strateji planlama və nəzarət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri müəyyən edilmişdir (İmamverdiyev, 2021). Həmçinin, korporativ fəaliyyətin qiymətləndirilməsi üçün əsas icra göstəriciləri və yeni nəzarət modeli təklif olunmuşdur.

Metod və metodologiya. Tədqiqatda analiz və sintez metodlarından istifadə edilərək strateji planlama və nəzarət mexanizmləri korporativ idarəetmə sisteminin əsas komponentləri kimi ümumiləşdirilmişdir. Araşdırma zamanı idarəetmə, menecment və nəzarət sahəsindəki elmi mənbələrə istinad olunmuşdur.

Tədqiqat

Korporativ idarəetmə səhmdarların maraqlarına əsaslanan və strateji idarəetməni təmin edən kompleks sistemdir. Onun ali orqanı ümumi yığıncaq, icra orqanı isə müşahidə şurasıdır. Mənafeələr toqquşmasının qarşısı şəffaf siyasətlər və açıq qərar mexanizmləri ilə alınmalıdır (OECD, 2023; World Bank, 2022). Beynəlxalq təcrübədə amerikan, alman və yapon modelləri fərqləndirilir; Azərbaycan üçün iki səviyyəli Amerika modeli daha səmərəli hesab olunur.

Tədqiqatda korporativ idarəetmədə innovasiyaların tətbiqi, eləcə də strateji planlama və nəzarət sistemlərinin təkmilləşdirilməsi əsas istiqamətlər kimi göstərilmişdir. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsində Əsas İcra Göstəriciləri (ƏİG) mühüm rol oynayır. Şirkətin hüquqi forması, idarəetmə səviyyələri, orqanlararası əlaqələr və strukturun koordinasiyası bu göstəricilərlə ölçülür. Bu təhlil idarəetmə sisteminin səmərəliliyini müəyyənləşdirməyə imkan verir və şirkətin ölçüsü, işçi sayı və gəlir səviyyəsi kimi amillərlə bağlıdır. Strateji planlama şirkətin missiyasına və məqsədlərinə uyğun istiqamətləri müəyyənləşdirir, tədqiqatda bu prosesin yeni mexanizmi işlənilib hazırlanmışdır (Kaplan & Norton, 2020; Johnson & Scholes, 2019).

Müxtəlif yanaşma sistemlərinə əsaslanan müasir strateji planlama modeli

Strateji planlamanın mərhələləri	Strateji məqsədlər
İlkin təhlil	Bazar tələbatının müəyyən olunması
Korporativ strategiyanın müəyyən olunması	Fundamental, problemyönümlü, nəticəyönümlü, diferensial, mövqeləndirmə strategiyası
Strateji təhlil	Müəssisənin bütün makro və mikro mühit amillərinin təhlili və qiymətləndirilməsi
Divizional strategiya	Şirkətin törəmə müəssisələrinin strategiyaları
Biznes strategiyasının müəyyən olunması	Davamlı inkişaf strategiyası əsasında prioritetlərin müəyyən olunması
Funksional strategiyanın müəyyən olunması	Diversifikasiya strategiyası
Əməliyyat strategiyası	Əsas fəaliyyət strategiyası (Sənayedə istehsal strategiyası)
Koordinasiya strategiyası	Ayrı-ayrı strategiyaların, məsələn əməliyyat və funksional strategiyaların əlaqələndirilməsi
Strategiyanın hədəf kombinasiyası	Hədəflərin müəyyən olunması
Strateji planın büdcəsinin müəyyən edilməsi	Gəlir mənbələrinin və xərc maddələrinin təsnifləndirilməsi
İcra planının tərtib olunması	Strateji məqsədləri dəstəkləyən orta və qısa müddətli tədbirlərin müəyyən olunması
Nəzarət strategiyasının müəyyən olunması	Strateji prioritetlər üzrə nəzarət sisteminin müəyyən olunması
Strategiyanın nəticəsinin təhlili	Məqsədlərə və hədəflərə nailolma

Korporativ idarəetmədə strateji nəzarət mexanizminin formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsi əsas məsələlərdən biridir. Daxili nəzarət sistemi şirkətin maliyyə risklərini müəyyən edib idarə etmək məqsədilə yaradılmalı və fasiləsiz fəaliyyət göstərməlidir. Bu sistem təftiş komissiyası, audit və kontrollinq xidməti vasitəsilə struktur vahidlərinin fəaliyyətini tənzimləyir. Şirkətdə strateji nəzarət sistemi beş əsas bloktan ibarət hesab olunur: korporativ, inzibati, müstəqil, keyfiyyət təminatı və ictimai nəzarət (Sadıqov, 2024; OECD, 2021; Əsədov, 2014).

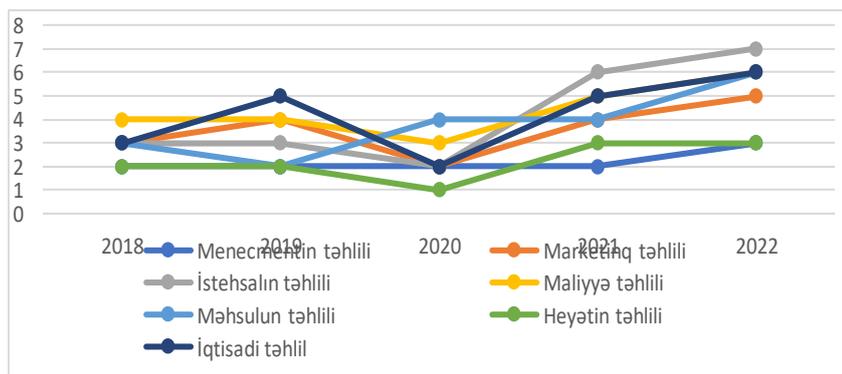
Korporativ nəzarət bloku:

1. Müstəqil nəzarət bloku;
2. İnzibati nəzarət bloku;
3. Keyfiyyət təminatı bloku;
4. İctimai nəzarət bloku.

Müəssisə və təşkilatlarda nəzarətin təşkil olunması və icrasının təmin edilməsi baxımından bloklar üzrə aşağıdakı təsnifat qruplarını təqdim edirik:

Nəzarət sisteminin genişləndirilməsi müəssisə və təşkilatların korporativ fəaliyyətinin səmərəliliyini artırır. Şirkətin korporativ təhlili daxili və xarici mühitin qiymətləndirilməsini əhatə edir və bu, PESTEL, SPACE, GZİT, BCG kimi metodlarla həyata keçirilir (Porter, 2008; Mintzberg, 2017; European Commission, 2020). Bu yanaşma fəaliyyətin nəticələrini sistemli şəkildə qiymətləndirməyə imkan verir və aparılan təhlillər göstərir ki, şirkətin bütün əsas sahələrində müsbət dinamika müşahidə olunur.

Diaqram 5.2.1. Embawood şirkətində daxili mühit amillərinin kompleks strateji təhlil və qiymətləndirmə modeli.

Bu təhlil metodu şirkətin fəaliyyətini strateji dövrlər üzrə dinamik qiymətləndirir. Bəzi göstəricilərdə mənfi meyillər olsa da, sonrakı mərhələlərdə müsbət dinamika müşahidə edilir və nəticələr ümumilikdə qənaətbəxş sayılır.

Nəticə

Korporativ idarəetmədə əsas idarəetmə sistemləri strateji təhlil, strateji planlama və strateji nəzarət mexanizmlərindən ibarətdir. Bu sistemlərin təhlili və qiymətləndirilməsi fəaliyyətin səmərəliliyinin düzgün ölçülməsinə şərait yaradır. Strateji planlama şirkətin uzunmüddətli məqsədlərini müəyyənləşdirərək onları sistemli şəkildə həyata keçirməyə xidmət edir. Daxili nəzarət sistemi isə təftiş komissiyası, audit və kontrollinq xidməti vasitəsilə struktur vahidlərinin fəaliyyətini tənzimləyir (Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi, 2022).

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi. (2022). *Korporativ idarəetmə prinsiplərinin tətbiqi üzrə metodik göstərişlər*. İqtisadi İslahatların Təhlili Mərkəzi.
2. European Commission. (2020). *Corporate Governance and Sustainable Business Models*.
3. Əsədov, A. (2014). *Azərbaycan Respublikasında yeni nəqliyyat sisteminin formalaşması və davamlı inkişafı*. Elm.
4. İmamverdiyev, Y. (2021). *İdarəetmədə innovasiya yanaşmaları*. BDU nəşriyyatı.
5. Johnson, G., & Scholes, K. (2019). *Exploring Corporate Strategy*. Prentice Hall.
6. Kaplan, R.S., & Norton, D.P. (2020). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Harvard Business School Press.
7. Mintzberg, H. (2017). *The Rise and Fall of Strategic Planning*. Simon & Schuster.
8. OECD. (2021). *Principles of Corporate Governance*. OECD Publishing.
9. OECD. (2023). *Corporate Governance and Accountability Framework*. OECD Publishing.
10. Porter, M.E. (2008). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press.
11. Sadiqov, R. (2024). Korporativ idarəetmədə strateji nəzarət modelləri və innovativ yanaşmalar. *Bakı Biznes Universiteti Elmi Xəbərləri*.
12. World Bank. (2022). *Corporate Governance Report: Enhancing Transparency in Emerging Markets*. Washington, DC.

Daxil oldu: 01.08.2025

Qəbul edildi: 03.11.2025